

RISKANALYS – HANDLEDNING

I detta dokument beskrivs en process som du och dina medarbetare kan arbeta utifrån när ni ska göra en riskanalys vid ett nytt ärende. Att göra en riskanalys hjälper verksamheten att identifiera möjliga risker för att så långt det är möjligt förebygga att arbetsrelaterade skador och sjukdomar uppstår. Riskanalyser ska genomföras regelbundet och vid förändringar.

Översikt

Processen att utföra en riskanalys består av sju steg:

Steg 1: Gå igenom tillgänglig information om ärendet

Samla in och gå igenom information om det aktuella ärendet, t ex biståndsbeslut, genomförandeplanen, samtal med anhöriga, iakttagelser från besök, gällande lagstiftning m m.

Steg 2: Identifiera risker

Utifrån tillgänglig information - vilka risker kan tänkas uppstå? Vad beror ev risker på och vad kan de leda till?

Steg 3: Bedöm riskerna

Gör för varje identifierad risk en bedömning av dels hur sannolikt det är att den inträffar, dels hur svåra konsekvenserna i så fall blir.

Steg 4: Prioritera riskerna

Gör en prioritering av riskerna utifrån den bedömning som gjorts om hur sannolikt det är att de inträffar respektive konsekvenser.

Steg 5: Bestäm åtgärder

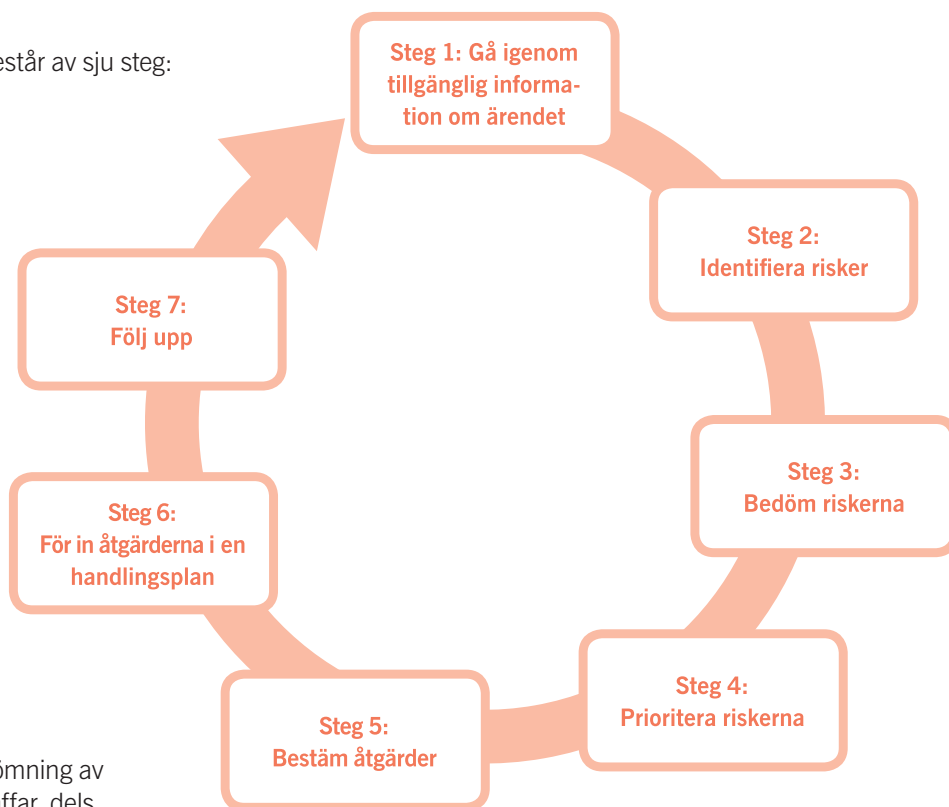
Bestäm för varje risk vilka åtgärder som ska vidtas för att förhindra eller minska sannolikheten för att den ska inträffa.

Steg 6: För in åtgärderna i en handlingsplan.

De åtgärder som inte kan genomföras omedelbart förs in i en handlingsplan där man också bestämmer vem som är ansvarig för att åtgärden genomförs, när den ska vara genomförd och när man ska följa upp att den blivit genomförd.

Steg 7: Följ upp

Följ upp att åtgärderna genomförts och om man kunnat utläsa någon effekt. Om förändringar inträffat som rör ärendet börjar riskanalysarbetet om med steg 1.

Att tänka på vid riskanalys

- En risk i arbetsmiljön är en situation/arbetsuppgift eller ett föremål som kan utgöra en risk i arbetet, vilken i sin tur kan leda till arbetsrelaterade skador och sjukdomar. Tänk långsiktigt - alla medarbetare ska kunna arbeta inom yrket resten av sitt yrkesverksamma liv utan att få fysiska eller psykiska besvär av det.
- En riskanalys vinner på att flera personer medverkar i den. Vi bedömer risker olika och har olika perspektiv på hur de ska åtgärdas.
- Ett helt riskfritt arbete är en ouppnåelig dröm. Det viktiga är att komma fram till vad och hur man kan göra för att förebygga de risker det kan tänkas medföra.
- Vi vill gärna gå direkt från en upptäckt av en risk till att snabbt åtgärda den. Genom att ta sig tid att analysera risken kan man komma fram till att den är acceptabel eller att åtgärder redan finns på plats. Det blir också lättare att prioritera mellan de olika riskerna och åtgärderna.

Här följer en beskrivning av ett sätt att göra en grundlig riskanalys av ett nytt ärende.

Brukaren Arne har flyttat in i ert geografiska verksamhetsområde från en annan kommun. Arnes inflyttning och stödbehov är att bedöma som ett nytt ärende, och då ska det genomföras en riskanalys. Vilka som gör en riskanalys varierar, men ofta är kontaktpersonen, närmaste chef/arbetsledare o/e skyddsombud involverade. Det kan också vara de anställda som kommer att jobba med just denna brukare.

I exemplet görs riskanalysen av Olle, Nima och Anna (hädanefter kallade ONA) som är de medarbetare som ska jobba med brukaren Arne.

Steg 1. Beskriv nuläget utifrån tillgänglig information

ONA sätter sig tillsammans och går igenom alla tillgänglig information man har om brukaren Arne. Man har redan varit och tittat på Arnes boende och påbörjat arbetet med en genomförandeplan.

ONA går igenom:

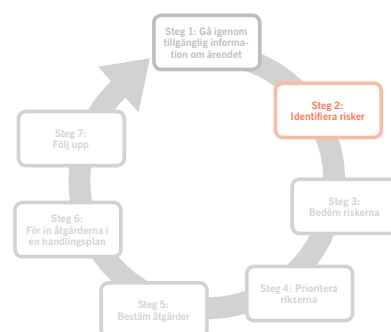
- biståndsbeslutet
- överenskommelser i genomförandeplanen
- lagstiftning som berör ärenden som Arnes
- iakttagelser och anteckningar från besök hos Arne
- samtal med Arnes anhöriga.

Steg 2. Identifiera risker

När ONA går igenom faktainsamlingen uppmärksammar de (bl a) att man kan riskera att halka i Arnes trappa och att han tidigare försökt slå till hemtjänstpersonal. Man skriver in dessa risker i blanketten **RISKANALYS – SAMMANFATTNING** i den första kolumnen.

Därefter samtar ONA om vad respektive risk kan bero på och vad den kan leda till. T ex. Att man riskerar att halka beror på att trappan är utsatt för väder och vind och lätt blir hal vid kall och fuktig väderlek. Dessutom saknar trappan räcke att hålla sig i. Faller någon i personalen i trappan kan man skada sig. Och i och för sig är Arne numera mycket långsam i rörelserna och oerhört svag, men det är en osäkerhetsfaktor att det skulle kunna hända och i värsta fall kan han skada någon. Detta skrivs in i blanketten **RISKANALYS – SAMMANFATTNING** i kolumn två och tre.

I denna situation sitter ONA helt enkelt och resonerar kring vad som skulle kunna vara risker i arbetet hos och med Arne. Som ett alternativ kan man intervjua varandra eller använda en checklista. Både intervjufrågorna och checklistans punkter ska betraktas som bruttolistor där man väljer det som är relevant för ärendet eller kompletterar med det man saknar.

Demo steg 2
RISKANALYS – SAMMANFATTNING

CHECKLISTA

INTERVJUFRÅGOR

Steg 3. Bedöm riskerna

Som en hjälp att bedöma riskerna i arbetet med Arne tar ONA hjälp av en **RISK-MATRIS**, där de för varje risk bedömer hur sannolikt det är att den inträffar och hur svåra konsekvenserna i så fall blir.

När det gäller risken att ramla i den hala trappan utan räcke är det troligt att det kommer att inträffa (3 på den vågräta skalan) och eftersom trappan är av sten och det är stenläggning runt om trappan kan konsekvenserna bli stora (tre på den lodräta skalan). Denna risk får då värdet R3 utifrån **RISKMATRISEN**.

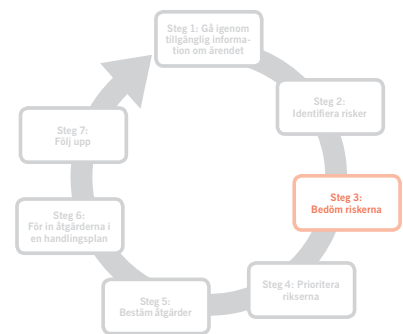
Det är troligt att Arne kommer att försöka slå till någon i personalen (3 på den vågräta skalan), däremot gör hans långsamhet och att han har blivit så svag att konsekvenserna av att han skulle göra det är marginella (2 på den lodräta skalan). Denna risk får då värdet R2 utifrån Riskmatrisen.

Värdena och korta beskrivningar förs in i **RISKANALYS – SAMMANFATTNING** i kolumnen *Riskbedömning*.

Risken inträffar	1	2	3
Stora konsekvenser	1	2	3
Medel konsekvenser	4	5	6
Låga konsekvenser	7	8	9

Risk	Bedömning	Åtgärder
Arne ska ramla i den hala trappan utan räcke	R3	
Arne ska slå till någon i personalen	R2	

RISKANALYS – RISKMATRIS Demo steg 3
RISKANALYS – SAMMANFATTNING

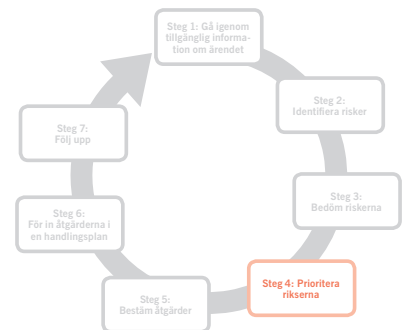

Steg 4. Prioritera riskerna

ONA ska nu prioritera hur de identifierade och analyserade riskerna med att jobba med/hos Arne ska prioriteras i förhållande till varandra. Eftersom det är alldeles i början av vintern och att Arne är under läkarutredning för sina ilskeutbrott, prioriterar ONA risken med Arnes trappa högst och risken med att Arne ska skada någon som nummer två. Resultatet av prioriteringen skriver man in i **RISKANALYS – SAMMANFATTNING** i kolumnen *Prioritering*.

Risk	Bedömning	Åtgärder	Prioritering
Arne ska ramla i den hala trappan utan räcke	R3		1
Arne ska slå till någon i personalen	R2		2

Demo steg 4
RISKANALYS – SAMMANFATTNING

Steg 5. Bestäm åtgärder

Nu är det dags för ONA att komma fram till vilka åtgärder man tycker är lämpliga att vidta för att förhindra eller minska sannolikheten att risken ska inträffa. De åtgärder man kommer fram till skrivs in i **RISKANALYS – SAMMANFATTNING** i kolumnen *Åtgärd*. Varje åtgärd numreras i kolumnen *längst till höger* för att senare lättare kunna identifieras i **RISKANALYS – HANDLINGSPLAN** i nästa steg.

Beroende på vilket perspektiv man har kan man ha lättare att se behov av att påverka mänskliga beteenden eller att man i stället behöver göra tekniska eller organisatoriska förändringar och förbättringar. Tekniska förändringar kräver ofta ändringar i mänskliga beteenden. Så perspektiven hänger ihop och påverkar varandra. I detta material finns ett stöddokument som kan vara en hjälp att beakta behov av åtgärder utifrån olika perspektiv.

Demo steg 5
RISKANALYS – SAMMANFATTNING

RISKANALYS – OLIKA PERSPEKTIV
PÅ ÅTGÄRDER

Steg 6. För in åtgärderna i en handlingsplan

Tiden är kommen för ONA att föra över de analyserade riskerna till dokumentet **RISKANALYS – HANDLINGSPLAN**. Förutom de uppgifter man redan har med sig från **RISKANALYS – SAMMANFATTNING** bestämmer man vem som ansvarar för att åtgärden blir vidtagen, när den ska vara klar och när den ska följas upp.

Demo steg 5
RISKANALYS – HANDLINGSPLAN

Demo steg 6
RISKANALYS – HANDLINGSPLAN

Steg 7. Följ upp

Handlingsplanen kring bl a riskerna hos brukaren Arne följs upp vid varje APT. Vid APT-n i februari kan man konstatera att de flesta av åtgärderna antingen är klara eller pågå. Men det har också visat sig att Arnes hälsotillstånd försämrats så att han numera är rullstolsbunden. Biståndsbeslutet har därför ändrats. I biståndsbeslutet står att Arne så långt det är möjligt ska få vistas ute nån stund varje dag. ONA tar därför dokumentet **RISKANALYS – BEDÖMNING VID FÖRÄNDRAT BISTÅNDSBESLUT** och börjar fylla i det. Man kommer fram till att Arne fr o m nu behöver transporteras ner och upp för sin trappa vid ytterdörren. ONA inser att detta kan innebära nya risker och tar ett tom **RISKANALYS – SAMMANFATTNING** och börjar fylla i den...

Demo steg 6
RISKANALYS –
HANDLINGSPLAN

Demo steg 7
RISKANALYS – BEDÖMNING
VID FÖRÄNDRAT BISTÅNDS-
BESLUT

RISKANALYS – SAMMANSTÄLLNING

Vår förhoppning är att du genom detta exempel har fått ett grepp om hur en riskanalys kan gå till. I ditt och dina medarbetares fortsatta riskanalysarbete kan du ha hjälp av följande mallar: **RISKANALYS – SAMMANSTÄLLNING, RISKANALYS – CHECKLISTA, RISKANALYS – INTERVJUFRÅGOR, RISKANALYS – RISKMATRIS, RISKANALYS – HANDLINGSPLAN** samt **RISKANALYS – BEDÖMNING VID FÖRÄNDRAT BISTÅNDSBESLUT.**

Demovarianterna av dokumenten kan du använda för att illustrera detta sätt att arbeta med riskanalys när du vill införa det i din arbetsgrupp och/eller verksamhet.

Lycka till!

Tips på länkar om riskanalys och systematiskt arbetsmiljöarbete

Från arbetsmiljöverket

www.av.se/sam/riskbedomning

Temasida om riskbedömning

www.av.se/webbutbildningar

Interaktiva utbildningar - bland annat en om riskbedömning

www.av.se/Aktuellt/kunskapsoversikt

Kunskapsöversikter om du vill fördjupa dig inom något område

www.av.se/lagochratt/afs/afs2001_01.aspx

AFS 2001:1 Systematiskt arbetsmiljöarbete